

Předmluva.

Seznáv, že posavadní soustavy politickohospodářské naskrze jsou *formální* t. j. obmezeny na pořádání a rozdělování látky namnoze již utvořené vedlé leckterého nahodilého hledišťe, předsevzal jsem si pokusiti se o soustavu *věcnou*, totiž o soustavu věcně platných zákonů politickohospodářských domyslem neb převzvedem z určité základní pravdy odvozených. Odváživ se, pravdu základní hledati a zákony věcně platnosti z ní odvozovati, postavil jsem se na odpor planému historismu, jenž nie věděti nechce o pravdách pro veškeré věky platících, a jenž nevědeckou cestu pouhého vykládání a rozbířdání velmi učeně pojmenoval methodou historickofysiologickou (!) *Pokrok vědecký* měl jsem tedy především na zřeteli, odhodlav se k sepsání knihy této. Však nebyl mi účelem samojedním; jinak bych byl zajisté neopomenul Horacova „*prematur nonum in annum*.“ Pospíchaje s vydáním knihy měl jsem na zřeteli též *potřebu praktickou*.

Literatura českoslovanská nemá vyjma jediný překlad podnes ani formálně samostatné soustavy politickohospodářské. Knihy cizojazyčné byť byly sebe lepší, jsou národu v celku bez užítka. Věda, kteráž není národu v jazyku jeho podána, má pro něho cenu zlaté rudy v nedostupných země ložiskách uložené, aneb v klenotech málo vyvolených zářící. Má-li býti ve prospěch národa, nesmí býti výsadou několika učeneů, nýbrž třeba, aby vniknuvši do všech vrstev společenských jako úrodný déšť zvlažovala kořeny občanstva, aby se probudilo, oduševnělo a vyšinulo v mohutný peň vlastenectví. Zvláště študentstvo naše bolestně postrádá literatury politickohospodářské, nuceno jsouc vážiti z literatur neslovanských, a čerpajíc bohužel hlavně ze školy manchesterské! Vedlo se mi taktěž! Seznáv ale konečně jalovost školy této, tázal jsem se zdali možná, aby tak důležitý odbor věděni lidského, jako jest hospodářství po-

litické, lepšíh byl nenaleznuť tlumočnicků? Právní, shledati se s nimi, vedlo mne přirozenou měrou k pramenům a k sepsání dějin hospodářství politického. Bohužel bylo mi tu potýkati se s velikými obtížemi. Skrovná sbírka moje daleko nepostačovala a o chudobě e. k. knihovny vysokých škol Pražských nejlépe svědčí, že ani dílo Carey'ho v originalu a Bastiata ani v překladu nemá! Mimo to měl jsem obtíží podstatnějších v tom, že dějiny politikohospodářské nenašly zpracování jen poněkud obstojného mimo dílo Kautzovo, kteréž mne pro zastoupené tu stanovisko manchesterské krom podatků bibliografických pramálo podporovalo. Nieméně doufám že budou v úvodu podané dějiny hospodářství politického byť pro nedostatky uvedené mnohé měly vady, přátelům vědy naší vítaným základem. To platí zvláště o literatuře politikohospodářské, kteráž nejenom dle rozmanitých škol nýbrž i dle národnosti spisovatelů sestavená mnoho drahého času hledáním jinak nevyhnutelně zmařeného ušetří. Z ohledu na praktickou potřebu zrychlil jsem tedy vydání I díla práce své, dobře věda, že, třeba jsem k jasnosti, úplnosti a úsečnosti pojmů svědomitě přihlížel, přece spěch na ujmu byl dokonalosti. Však na krásně jist, že nevyhovím nárokům pedantů, přece doufám, že ostatně národu svému posloužím.

Podávám v knize této soustavu naskrze původní (§§. 86—92), tedy nížádnou z kompilací tisícero poznámkových, vzrůstajících v soustevstvu našem jako houby po dešti. Dojde-li soustava moje uznání, zjednána bude tímtež platnost nové škole politikohospodářské, kterouž nazývám školou národovědů (§. 86).

Však že jest soustava původní, není tím spolu řečeno, že by byly všecky pravdy v knize obsažené duševním mým majetkem! Spokojen bych byl, kdybych národ svůj jedinou pravou ideou obohatil. V soustavě zahrnuty jsou výtečné úspěchy, kterýchž na poli vědy naší vydobyli Carey, Duchring, Coquelin a j. Použív úspěchů těch hleděl jsem pokročiti, pokoušeje se dílem o doplnění a zdokonalení jejich, dílem ale též o samostatné nauky, jako jsou: nauka o hodnotách, o silách výrobných a zpotřebných, o mezích dělby práce, o svobodě hospodářské, o soutěži, o spravedlivosti obchodní, o opravě společenskohospodářské, zvláště ale o otázce dělnické. Tu bude zajisté jak náleží objasněno stanovisko mé jak naproti směru Schulze-Deliszschovu tak i Lassalle'ovu a ruch dělnický v Českoslovansku mnou vyvolaný a směrem ode mne naznačeným podnes kráčejiť bohdá navždy pojištěn proti pode-

zřívání, že by byl „pouhým otiskem práce Schulze-Delitzschovy.“ Tím doposud nebyl, jelikož spolky Schulze-Delitzschovy v celku jsou spolky úvěrními, dělnické spolky československé ale dle účelu svého podnikatelskými. V náuce obmezil se Schulze-Delitzsch na cestu hospodářskou; kdežto já zasazuju se za opravu *politicko-hospodářskou*, aniž bych proto co společného měl s výstředními záměry Lassalleovými. Přesvědčen, že nelze blahobytu národního docílití leč pevným oprávněným hospodářstvím o politiku a že hospodářství národní nepokročí bez vzkříšení zdravého života politického, soudím, že opravě hospodářské ruku v ruce kráčetí jest s opravou politickou. Však k opravám vedu cestou přísně zákonní, a varuju třídu nezámoužnou zvláště pak dělnictvo před bezcestím nejenom socialismu a komunismu, nýbrž i falešného liberalismu a klamného kosmopolitismu. Varuju před hejnem nálepnická školy, nazývající se *politicko-hospodářskou*, vedoucí ale lehkomyslným potakováním nepolitickým její dogmatům vlast a národ v porobu aristokracie peněz a což horsího jest, též v závislost kramářů cizozemských. Ač dobře vím, že mne očekává kletba školy manchesterské, přece neváhám bořití kdekoliv nalézám nepřírozenou stavbu „svobody formální“ a stavětí na místo ní hradby svobody věčné. Ač dobře vím, že budu kacerován co nepřítel svobodné soutěže, volnosti tržební, co protekcionista, socialista atd., přece neváhám pohrdatí planou nčeností a hláscatí Slovanstvu pravdu krvavými písmeny vepsanou v dějiny národů, otevřeších země své upírů, hnízděcímu na křídlovém ostrově, z něhož zaletuje jak v nejzazší kouty zemské, tak v blízké luby rodu sbratřeného a ssaje národů zdravou krev, pravdu totiž: „nevyvážejte surovin, neb jest to na záhubu vaši!“

Osvědčí-li se náhledy mé co mylné, prosím přátele vědy, aby neobtěžovali si poučítí mne buď cestou soukromou neb veřejnou. Byl bych spokojen úspěchem práce své, kdyby jen v tom záležel, že by vyvolána byla bohatá literatura politickohospodářská, kteréž národ náš k veliké škodě své postrádá.

Hejnovka u Prahy na den Jména P. Marie 1868.

Dr. F. L. Chleborad.